

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในนาข้าวของเกษตรกรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
**Chemical Pesticide Applications in Rice Farming by Farmers
in Prakonchai District of Buriram Province**

ชลนภัทร บริบูรณ์ (Chonnapat Boriboon)* เบลูจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)**

กรณิ ต่างวิวัฒน์ (Paranee Tangwiwat)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ความรู้เกี่ยวกับศัตรูข้าว และการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวของเกษตรกร (3) การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในนาข้าวของเกษตรกร (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในนาข้าวของเกษตรกรในอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าว ในอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ปีการเพาะปลูก 55/56 จำนวน 3,153 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 355 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.39 ปี ส่วนมากจบประถมศึกษาปีที่ 6 ประสบการณ์ทำนาเฉลี่ย 29.33 ปี ส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกข้าวเป็นของตนเองเฉลี่ย 20.32 ไร่ พันธุ์ข้าวที่ปลูกเกือบทั้งหมด เป็นพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 จำนวนแรงงานที่ทำนาในครัวเรือนเฉลี่ย 2.66 คน รายได้ของครัวเรือนเกษตรกรเฉลี่ย ปีละ 139,337.53 บาท รายได้จากการทำนาเฉลี่ย 101,007.27 บาท รายจ่ายในการลงทุนปลูกข้าวเฉลี่ย 48,767.43 บาทต่อปี ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เฉลี่ย 257.93 บาทต่อปี ภาระหนี้สินจากการทำนา ส่วนใหญ่กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับศัตรูข้าวในระดับมาก ส่วนการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับมากที่สุด (3) เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าว เฉลี่ย 1.63 ปี สำหรับปีการเพาะปลูก 55/56 ส่วนใหญ่ใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช รูปแบบที่ใช้ส่วนมากอยู่ในรูปแบบของของเหลว หรือน้ำมันข้น พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในนาข้าวของเกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามหลักปฏิบัติ (4) ปัญหาการดำเนินการก่อนการเลือกใช้หรือซื้อสารเคมีกำจัดศัตรูข้าว เกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก เกี่ยวกับ ไม่ทราบชนิดแมลงที่เป็นอันตรายหรือเป็นประโยชน์ต่อนาข้าว ปัญหาการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าว เกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง เกี่ยวกับ อัตราการใช้สารที่ระบุในฉลากไม่ได้ผล ส่วนปัญหาการเก็บรักษาสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าว และการจัดการสาร/ซากภาชนะบรรจุสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าว นั้น เกษตรกรไม่มีปัญหา (5) ข้อเสนอแนะของเกษตรกร คือ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับศัตรูพืชให้แก่เกษตรกร และ ให้ภาครัฐผลิต/จัดซื้อสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเพื่อให้บริการแก่เกษตรกร

คำสำคัญ: การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าว อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

* นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ont-jun@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agasuben@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agastpar@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The purposes of this study were to study (1) social and economic statement of farmers; (2) rice pest and rice pest control by farmers; (3) chemical pesticide application in rice farming by farmers; and (4) the farmers' problems and suggestions on chemical pesticide application in rice farming in Prakhon Chai District, Buri Ram Province.

The population in this study was 3,153 farmers who used chemical pesticide in rice farming in Prakhon Chai District, Buri Ram Province in crop year 2012/2013. 355 samples were selected by using systematic random sampling methodology. The data were collected by using interview form. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, mean, minimum value, maximum value, and standard deviation.

The findings of this study were as follows: (1) Most of the samples were male, their average age was 49.39 years, educated at primary level 6, their average rice farming experience was 29.33 years, their average occupied area was 20.32 Rai, Most of rice species were jasmine rice 105, their average farm household labor was 2.66 people, their average annual household income was 139,337.53 Baht, their average rice farming income was 101,007.27 Baht, their average annual expense in rice farming was 48,767.43 Baht, their average annual chemical pesticide expense was 257.93 Baht, and most of the farmers' loan were from Bank for Agriculture and Agricultural Co-operatives; (2) The farmers knew about rice pest and chemical pesticide application at "much" level and "most" level respectively; (3) most of the farmers had experiences in chemical pesticide application, their average experiences in chemical pesticide application was 1.63 years for the crop year 2012/2013, most of them used herbicides in liquid or thick oil form, most of the farmers followed the practice of chemical pesticide application; (4) for the problems before buying chemical pesticide, farmers had at "much" level was lack of knowledge about types of insects whether they were dangerous or useful to rice farm, for the problems about chemical pesticide application, farmers had at "medium" level about chemical application scale on the label was ineffective, and farmers had no problem about keeping chemical pesticide and managing biochemical/chemical pesticide container after use ; and (5) For their suggestions, the farmers suggested that the officers should provide the training course about rice pest for the farmers, and the government sector should produce and purchase chemical pesticide for providing service to farmers.

Keywords: Chemical Pesticide Applications, Prakhonchai District, Buriram Province